

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	16 kor. — fill.
Negyedévre	4 „ — „
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	20 kor. — fill.
Negyedévre	5 „ — „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor. — fill.
Negyedévre	6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, márczius 12.

Radikális párt.

Nem is annyira radikális pártra, mint radikális tisztogatásra van szüksége az országnak. De míg az óhajtott radikális tisztogatás csak nem akar megérkezni, az alatt egész csendben megérkezett a radikális párt.

Kasics méltóságos ur az elnöke a pártnak, subás polgártársak a tagjai, de ez nem zárja ki a homogenitást. Elvégre is nem mindig lehet azt pontosan körvonalazni, hogy hol kezdődik a méltóságos ur és hol végződik a suba.

A kis párt egy kis, de, úgy látszik mérges lapot ad ki, mely erősen neki fog a parlamenti nagy mosásnak.

Nem a sajtópörre kell gondolni ennél a cikknél, hanem a parlamentre.

Itt olyan állapotok vannak egy év óta, melyek sem nem tűrhetők, sem az ország tekintélyéhez nem méltók.

A legnagyobb kérdések hidegen hagyják ezt a testületet s e testület legnagyobb akciói hidegen hagyják a közvéleményt. Láttunk nemrégén egy óriási obstrukciót, melyet végig ásitott az ország.

Ez nyilván mutatja, hogy a parlament elvesztette kontaktusát a néppel.

Figyelemmel kísérjük a ház vitáit. Üres padosorok előtt unottan szól egy pár naivabb honatya fontos kérdésekhez, de zsufozott ház van, ha személyes hajszára vagy botrányra van kilátás.

Ez azt mutatja, hogy kötelességeikkel szemben is nagy tévedésben van a t. Ház.

És ezek a személyi hajszákat is különösek. Amint felmerülnek, rögtön kérni az ember, hogy milyen célból akarják lejárni ezt, vagy azt az urat.

Mert bizonyos, hogy nem az igazság utáni fékezhetlen vágy hajtja ezeket az erkölcsi agarakat, hanem a koncz szaga, érdekeik féltése. E miatt veszik üzöbe a hitvány, vagy nemes vadat; ez nekik egyre megy.

Az is érdekes jelenség, hogy bármi sül is ki a leleplezések kapcsán, a leleplezett megrázza magát, és rendben van újra minden.

Bokros, Pulszky, Miklós Gyula, Tarnóczy, Bánffy pártkasszái és szelid nyomása, a husz-harmincz inkompatibilitás és viczinális el van feledve rég, mert a lieblingekről van szó. Az sem jutott eszébe senkinek, hogy osztrák lapokban igyekezett a volt éra lejáratni legnagyobb politikusainkat, sőt egész pártot is, pedig ezen cikkek dús árát a rendelkezési alapból, tehát országos pénzből fizették a sugalmazók.

Hát mi egyáltalában nem szeretjük elválasztani a politikai becsületet a polgári becsülettől s teljes utálattal fordulunk el a liberális moráltól, hol minden eszöközt szentesít a cél, de annál inkább óhajtanánk tisztának látni parlamentünket.

Ki kell mondanunk, hogy azon perc óta, hogy a Deák-pártot lefuzionálta az ellenzék, folyton sülyedt a parlament nivója, egész *mostanig*.

Hisszük s e hitünkhöz mint fuldokló a szalmaszálhoz görcsösen ragaszkodunk, hogy csak *mostanáig* sülyedt s végre is elérkezett a forduló pont.

A személyes hecczek semmi jót nem szülnek. Az új választással nem szabad késni és a parlamenti vérkeringésből az összes genny-bacillusokat ki kell küszöbölni.

Nem hisszük, hogy ennek szeruma a radikális párt volna, de egész biztosak vagyunk benne, hogy gyógyulást okozna a radikális tisztogatás.

Az új választásnál az legyen a vezéreszme, hogy mindenekelőtt *emberekre* van szükségünk s csak azután pártokra.

Ilyen radikalizmust szívesen látnánk s mint a tiszta levegőre, úgy rászorult már az ország is.

P—y.

Bánffy nyilatkozata.

Tudósítónk táviratilag jelenti, hogy a Wiener Tagblatt budapesti tudósítója felkereste Bánffy Dezső bárót és a vele folytatott beszélgetést a lap ma esti számában hozta.

Többek közt a Bánffy-Ugron ügyről ekként nyilatkozott.

A mi az ügy személyi részét illeti, arról nem nyilatkozom, az a tegnapi napon befejezést nyert. A mi a politikai háttérrel illeti, az pedig már jóval ezelőtt elintéztetett, mert a Ház, a közvélemény és a társaságok fényes elégtételt nyújtottak ártatlan meghurczolatásomért. És ezzel az elégtétellel én teljesen meg vagyok elégedve. Hogy mi késztette Ugront ellenem fellépni, nem tudom, mert én távol álltam és állok az ellene irányult akcióitól. A zabszállítási ügyről a lapokból értesültem, én az akció sem nem terveztem, sem nem sugallmaztam, sem nem vezettem. Ez az akció a kereskedelmi és iparkamarából indult ki, a melyre pedig semmi befolyásom nincs.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A siron.

Serao Mathildtól.

Fordította: P. A.

Nem tudni, szerette-e valaha a festőt. Elment hozzá feleségül. Mindaz a dicséret, mely nagy művészetét érte, talán a szerelemig tüzezte fel. De házassága után, úgy látszik, nagyon megszokottá lett előtte; a dicséret közönyössé tette. Mint annyi nő, természetesen ő sem értett legkevésbé sem a művészethez. Művészet? Czóltalan fényűzés! Ha férjét gondolatokba merülve s felizgatva látta, megvetően vonogatta vállát. Értette, hogy a képek pénzt hoztak; de az emberek, kik képeket vásárolnak, kissé eszejősöknek tünnek fel előtte. Ha férje elmondta előtte egyik új festményének a tervét, meghallgatta, de kis kezével könnyed ásitást takart el; végül a teremtő művész lelkesedésének közepette ezt a nyugtalanító kérdést vetette fel:

— Azt hiszed, hogy tetszeni fog? Megfogják-e venni?

Megijedt s tüstént bátortalaná lett. Felesége nem értette — de ő azért rajongott érte. Midőn észrevette, hogy eszméinek ki nyilvánítása nejtét unatja, nem szólt neki többé erről sem-

mit. Magának tartotta meg álmait. A nő otthon egyedül unatkozni kezdett. Ki akart járkalni, férje pedig nem kísérhette. Borzasztó féltékenyen ugyan, de egyedül engedte kijárni. Remeggett munka közben állványa előtt, ha arra gondolt, hogy valami suhanc veti szemét feleségére, hogy talán követi is.

A színezés a vásznon eleven, szenvedélyes lett. Ha Bianka ismét nála volt, nem kérdezett, nem kért semmit, nem szólt közbe. Megengedte feleségének, hogy nagyuri hölgyekhez hasonlóan, meglegyen az elfogadó-napja — azaz a nő nem is sokat kért. Ő pedig ilyenkor rosszkedvűnek, szórakozottnak látszott.

Az asszony pedig afölött való bosszúságában, hogy nyakravalója nem áll jól, keze pedig festékes, mormogott édes kis aranyos fejét rázva:

— Őh, ezek a művészek.

Bálba is elvitte nejtét. Ő maga nem érezte magát ott jól szögletes válláival, melyek majdnem kiszakították frakkját és komoly arczával, melyen csak ritkán vonult át valami gyöngye mosolygás.

A nő hajnalig is ott maradt és tánczolt, mint éppen csak karcsu, csinos fiatal hölgyek tánczolhatnak. Férje látta, hogy valami ki cizomázott-uracsnak a karjai közül az ostobának vagy gonosznak a karjaiba kerül, mindig jó kedvűen, bájjait néhány haszontalanra fecsérelti,

de nem tett ezért neki szemrehányást s nagyon boldog volt, ha fehér kabátjába burkolhatta és hazavihette. A kocsiiban félszállásos ásitott. Ha férje lopva megcsókolta, mozdulatlanul maradt és tetette, mintha nem érezte volna, hogy ne kelljen visszaadnia. Kezdetben minden tíz perczben megjelent férje műtermében, hogy azzal kellemes meglepetést szerezzen neki és ő boldog volt a látogatások miatt, melyek sötét életét szerelemmel derítették föl. De sok lépcső vezetett el hozzá; ez elfárasztotta, s ezért nem is járt fel többé.

Az erős férfi, a nagy művész lehajtotta fejét és gondolkodott. Egy szép napon, nem tudni már, melyiken, a művészek felesége szeretőt választott. Majd mindig egyedül volt, nem foglalkozott semmivel és bosszankodott a festett vásznon miatt. »Mert ezek a nagy lángelmék nem születtek arra, hogy jó férfiak legyenek«, tette hozzá és nyugodt lélekkel csalta meg férjét. A szerető eljött az elfogadó estéken, mint annyi más, a család asztalánál evett velők, résztvett a házi dolgokban s a férj nem gyanakodott. Kezet fogott azzal, ki feleségét rabolta el. Mindenki tudta a dolgot, csak ő nem; — hisz ez a rendje az ilyen dolgoknak. Valóban egyedül, elhagyatva rendkívüli képeket festett. Egyiket a nőnek barátja 12 ezer koronáért vette meg. A dolog napfényre jött, beszéltek róla s a férj mit sem sejtett. Ha a művész

A tudósítónak arra a kérdésére, vajjon az ország nem gondolja-e, hogy az egész ügy a klerikálisok akciójára vezethető vissza.

Bánffy felelt: Lehetséges, pláne ha tekintetbe vesszük, hogy hol látott az akció napvilágo'.

Erre csak annyit jegyzünk meg, hogy ez az akció ugyanabban a lapban látott napvilágot, melyben Bánffy fizetett cikkekkkel igyekezett elzárni a néppártot — a Vaterlandban.

Ugron-Fejérváry.

Ebben az ügyben utólag még néhány érdekes részlet jutott tudomásunkra. Fejérváry ugyanis szombaton este a Lloyd-klubban mindenkinél, a ki hallani akarta, kijelentette, hogy Ugron levelét nem veszi komolyan; ez szerinte nevetséges tréfa, mely választ nem érdemel. Eleinte ugyan akart válaszolni, de éretlebb megfontolás és barátai tanácsának meghallgatása után arra a meggyőződésre jutott, hogy méltóságán alul volna olyanféle nyilatkozatra, minő Ugroné, egyetlen szóval is reflektálni. A pártkörben tett kijelentéseket Fejérváry a következő nyilatkozattal fejezte be: »Ugron tehát, a mit akar, engem nem fog kényszeríthetni, hogy megverekedjem vele.« Másrészt azt halljuk, hogy Ugron is befejezettnek tartja ezt az affáirt és nem fog semmiféle további lépést tenni Fejérváry ellen. Ugron hívei között azonban vannak egyesek, a kik bele akarnak kötni Fejérváryba és esetleges provokáció esetén azon módon akarják az elégtelt megtagadni, mint Fejérváry tagadta meg Ugronnak.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház mai ülése.

Budapest, márcz. 11.

A múlt heti izgalom után a mai nap csöndesnek ígérkezik. A folyosókon a lovagias-ügyek és különösen az Ugron—Fejérváry-ügy képezi még mindig a kizárólagos beszéd tárgyát, de a vitalkozás már csöndesen, szenvedély nélkül folyik. Az események hősei közül különben senkisémet jelent meg az ülés elején a Házban. Sem Ugron, sem Fejérváry, sem Rohonczy.

ennek a képnek az értékéről beszélt, az asszony különösen mosolygott, mintha mondaná:

— Ha Károly engem nem szeretne, soha sem vette volna meg festett vásznadat.

Végre mégis megsejtett valamit. Bianka nagyon különös időben járt ki. Látták, amint Károly nagynénjének a házába lépett. Mint valami lesújtó ütés, úgy érte ez a felfedezés a festőt, minden bizalma daczára. Beszélt ebben az ügyben feleségével. Az asszony gögösen, fenhéjzón beszélt s azt mondta, hogy nem tűr semmiféle megjegyzést. A férj hallgatott.

Végre, midőn a gyanu már bizonyossá lett, a nő csak ennyit felelt:

— Ha folyton sértegetsz, örökre elhagylak. soha sem fogsz többé látni.

A férj hallgatott.

Soha erről a tárgyról nem beszéltek többé. Nagyon félt, hogy felesége csakugyan elhagyja. Ekkor festette legnagyobb művét: »Pál és Francziska«-t.

A szín sötét, barnán kárpitozott szoba, minden díszítés nélkül, csak faragott asztallal, goth kettős ablakkal. Kis bársony pamlag áll a szobában. A pamlagon holtan terül el Francziska, halvány, mosolygó arcuzal; mint valami fehér folt a sötét háttérben, összekulcsolt kezekkel. Agyonütve, halványan fekszik a földön Pál, feje közel van Francziskához. Vér van

A vitatkozások tehát, melyek főleg a Fejérváry—Ugron-affér körül forognak, inkább akademikus természetűek. Volt-e joga Fejérvárnak segédek és becsületbírák közbenjárása nélkül megtagadni Ugronnak az elégteltelt vagy sem? Ezt vitatják pro és kontra. Fejérváry hívei különben bámulatos naivitással hivatkoznak az Ugron—Uselácz affére. Ugron ez ügyben tudvalevőleg annak idején nagy beszédet mondott, melyben a legsúlyosabb invektívákkal illette Uselácz kapitányt. Ki a mikor Uselácz ezért provokálta, megtagadta az elégteltelt arra hivatkozva, hogy neki mint képviselőnek joga volt bírálni Uselácz ténykedését anélkül, hogy ezért őt felelősségre lehetne vonni.

Az ülésen különben Perczel elnököt. Bejelentette Beles Jánosnak az új aradi közjegyzőnek lemondását. Osztályokba sorolta a két új horvát képviselőt Cseh Ervint és Nasicsot.

Aztán elfogadta a Ház harmadszori olvasásban a vasutasok községi adójáról szóló törvényjavaslatot és végül áttért a földmivelésügyi miniszterium költségvetésének tárgyalására.

Papp tartotta meg az előadói beszédet, a Ház rokonszenves figyelme között ismertetvén a költségvetés fontosabb tételeit.

Beszélt a mintagazdaságról, lótenyésztésről, mezőgazdaságról, selyemtenyésztésről és minden tételnél elhalmozta a földmivelésügyi kormányt dicséretekkel. Beszéde végén zajosan megéljeneztek.

Molnár János: A földnek ingadozása a nemzet ingadozása. A föld pedig megingott, mert kihasználják, kizsarolják. Nézetem szerint a kigazdák baja az, hogy a föld mobilé volt, másodsorban az eladósodás. Az eladósodás maga után vonja a nagy nyomort, a mezőgazdaság $\frac{3}{5}$ -öd része adóságokkal tul van terhelve és ha még tekintetbe vesszük a kötött birtokot, nagy sajnálattal tapasztaljuk, hogy mezőgazdasági állapotunk szomorú. Költségvetésünk horribilis, a melynek következtében az adók elviselhetetlenek. Az elszegényedés oka továbbá az uzsora, a katona kötelezettség hosszú tartama. A földbirtoknak végtelen felaprózása szintén a mezőgazdaságnak egy kóra. Ezen segíteni szerinte a Nozent mozgalommal lehetne, melynek törekvése oda irányul, a földeket a gazdák által saját üzembem kezeltenni, másod-

Francziska ruháján, vér van Pálnak öltözetén, vér a földön. Ugy látszik, hogy a két közel fekvő fej még csokolózik. A gyikos nincs itt, de mindenütt ott van. Ez a távollét rendkívül művészi hatással van. Minden szigoruan, pontosan, tragikusan hat, maga a csók is, Semmiféle keresettség, semmi színvadi pathos. A képen görög szellem leng.

— Legjobb műve volt. A tömeget elragadta a művész. Az asszony megnézte megdicsérte Francziska ruháját, mást semmit. A festő ki-mondta kívánságát, hogy a képet nem adja el; de az asszonynak a kívánsága az volt, hogy eladják. Eladta. Még abban az évben meghalt a művész lappangó betegségben, melyben a nagyon erős férfiak gyakran halnak meg.

* * *

Tegnap elmentem sirja mellett. Sirkövén két név, két személy siratja meg keserves versekben korán bekövetkezett halálát — a nő és barátja! Az árulás még mindig fennáll: meg van írva a márványon, a nap fénye alatt, az azorkép égboltozat alatt, a virágok közt, a művésznek csontjain elkövetett szemtelen áru-lás! . . .

sorban azon mozgalom által, amely megakadályozza, hogy az egész földbirtok elárverezhető legyen. Az adót okvetlenül le kell szállítani. (Helyeslés) Az árvizmentesítő társulatok körül sok a baj. A kigazdák váltóképeségét korlátozni kellene. Végül a köv. határozati javaslatot benyújtja:

»Utasítatik a kormány, hogy haladéktalanul javaslatot terjeszzen a Ház elé, mely olyan megyéenként taxative felsorolt föld minimumot állapít meg, a melyen alól a kigazdának semmi néven nevezendő birtokát, vagy annak műveléséhez szükséges eszközeit sem adóhátralékért, sem egyéb tartozásért elárverezni nem lehet.« (Helyeslés.)

Felbivja végül a miniszter figyelmét az osztálysorsjáték hiányaira.

A költségvetést nem fogadja el.

Báró Feilitsch Arthur a szociálizmusról beszél, majd a Beksics Gusztáv tervéről, hogy a hitbizományokat az Alföld és dunántuli vidékekről helyezze át a felvidékre. Ez a terv kivihetetlen és veszedelmes, mert a nemzetiségi törekvések még nagyobb erőre kapnának. A hitbizományi birtokokat az egész országra kell megosztani. (Halljuk!) Kifejti ennek módjait s a kérdés megoldását sürgősnek mondja.

A szociális kérdések megoldására azonban sokkal fontosabb bázisnak tartja a holt kézi birtokokat, különösen az ültetést, mely kimondotta, hogy a holt kézi törvények elavultak, tehát nincsenek hatályban. E szerint tehát ma az egyház korlátlanul vásárolhat ingatlant, nem úgy mint azelőtt, midőn királyi döntés kellett hozzá.

Végül az erdélyi magyarság veszedelméről és nemzetiségi viszonyainkról szól, melyek hiányain nem segít a telepítés, hanem egész, mindent átfogó politikára van szüksége.

A miniszter iránt bizalommal viseltetik és a költségvetést elfogadja.

Elnök az ültetést öt perczre felfüggeszti.

Komjáthy Béla tekintve az idő előre haladottságát, kéri, hogy beszédét holnap tartassa.

A Ház megengedi.

Ezzel az ülés véget ért.

A Szigligeti Társaság közgyűlése.

Nagyvárad, márcz. 11.

Nagyváradnak ugy kulturális, mint irodalmi téren szép sikerekkel dicsekedő Szigligeti Társasága vasárnap d. e. 11 órakor tartotta meg a városháza termeiben évi rendes közgyűlését, melyen beszámolt az 1899. évi gazdagsági működésével.

A közgyűlésen Rádl Ödön elnöklete alatt jelen voltak: Ritoók Zsigmond kir. táblai elnök a társaság t. b. tagja, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő és dr. Imrik Péter táblabíró alelnökök, dr. Bodor Károly főtitkár, dr. Buljovszky József polgármester, Széchenyi Jenő kanonok továbbá dr. Grósz Albert, dr. Szombathy István, dr. Potássy János, dr. Hoványi Gyula, Sas Ede dr. Gyémánt Jenő, Rácz Mihály, dr. Hoványi Géza, Láng József, Mázey Mihály, Hegyesi Márton, dr. Radó Ignác, dr. Berkovits Ferenc, dr. Dési Géza, dr. Várnai Ferenc, Kováts S. János, dr. Adorján Ármán, Winkler Lajos, Marton Manó, Papp János, Laszky Ármán és dr. Kurländer Ede.

Az ültetést Rádl Ödön elnök nyitotta meg, mely után dr. Bodor Károly felolvasta a következő főtitkári jelentést:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mostanában, mikor már odajutottunk, hogy nemcsak a sajtó, hanem még a kormány is belátja és hangoztatja a vidéki góczpontok szükségességét és fontosságát; midőn az irodalom, a művészet és általában a kultura szempont-

jából üdvösnek és hasznosnak tartja mindenki a decentralizációt és a vidéki kulturális központok létesítését: jóleső öntudattal tekintünk vissza immáron 9 év óta fennálló Társaságunkra és annak a hazai kultúra érdekében kifejtett működésére.

Megelégedéssel utalhatunk arra a tényre, hogy mi már évekket ezelőtt felismertük, különösen az irodalom terén, a decentralizáló irányzat szükségességét és hogy azt, Társaságunk megalapítása által, megvalósítani is megkísérlettük.

Azonban nemcsak erre a tényre utalhatunk megelégedéssel, hanem arra is, hogy Társaságunk kifejtett működése, annyi akadály és rendelkezésünkre álló csekély anyagi erő mellett is, a legkésebben szóló bizonyíték ezen irányzat helyessége és a mellett, hogy egy kis jóakarattal és valamivel több anyagi pártolással, a magyar kultúra általánosítása és felvirágoztatása a vidéki kulturális központok megteremtése által valósítható meg a legjobban.

Egyszerűen, minden hivatkozás nélkül soroljuk fel az 1899-ik évről szóló ezen jelentésünkben Társaságunk működését és meg vagyunk győződve, hogy az, aki elfogulatlanul tud és akar ítélni, el fogja ismerni, hogy olyan irodalmi Társaságokra, mielő a miénk, a vidéken nagy szükség van és hogy csak ezek útján terjedhet és válhatik általánossá a magyar kultúra nem pedig valamennyi kultur-tényezőnek egy országos központba: a fővárosba való összesítése által.

Társaságunk évi rendes közgyűlését a múlt évben április hó 16-án tartotta meg, a melyen a folyó ügyek letárgyalása után, a Társaság működése és ennek iránya fölött megindult élénk eszmecsere dr. Radó Ignácznak elfogadott indítványa zárta be, a ki meleg szavakban fejezte ki a Társaság elismerését és köszönetét a tisztikarnak és a Társaság működésében tényleg résztvevő társasági tagoknak.

Ugyancsak ezen közgyűlés folyamán lett betöltve a másik alelnöki állás is, mely tisztiségre egyhangú lelkesedéssel dr. Imrik Péter kir. táblabíró ur lett megválasztva.

A társaság által rendezett felolvasásokkal beszámolva így folytatja:

Ezután dr. Várad Antal »Nogáll emléke« című költeményét dr. Várady Zsigmond olvasta fel; végül dr. Karsch Lollion minden ízében kasszikus »Emlékbeszédében« méltatta az elhunyt irodalmi, szónoki és emberbaráti működését.

Felolvasó ülést tartottunk még december 17-én, melynek a következő műsora volt:

»Költemények« irta és felolvasta Papp János.

»Renaissance vagy szecessió« tanulmány, irta és felolvasta Hajós Izsó. Végül Kiss Rezső olvasta fel egy népies tárgyú elbeszélését.

Hajós Izsó nagyszabású, széles körű szépirodalmi ismereteket eláruló tanulmánya és még inkább az a találó és maró satyra, a melylyel az u. n. szecessió irányzatot az irodalomban és különösen a képzőművészetek terén ostromozta, általános tetszéssel és elismeréssel találkozott.

Mint Társaságunk működésének két kiemelkedő pontját felelőleg még, miszerint megtisztelő és országos szerepe jutott a Társaságnak a múlt évi augusztus 27-én, a nagy-szalontai Arany ünnepélyen, a melyen a Magyar Tudományos Akadémia, a Kiszalontai és Petőfi-Társaság képviselői is szerepeltek és a melyen az ünnepi beszédet Társaságunk elnöke; Rádl Ödön tartotta.

Fájdalommal és kegyetlennel kell megemlékeznünk Társaságunk alapító tagjának: Winterhalter Antal kanonoknak haláláról. A nemes gondolkodású főpap nemcsak anyagilag támogatta Társaságunkat, hanem felolvasó üléseinknek is állandó, figyelmes látogatója volt.

A Társaság anyagi ügyeiről felvilágosítást adnak a társasági pénztáros számadásának adatai. Annyit örömmel jelenthetünk, hogy a társaság iránti érdeklődés, habár még mindig nem a kellő mértékben, de mégis láthatólag fokozódik. Ez az érdeklődés a Társaság anyagi pártolásában is mindjobban megvilágosodik, a miben főrésze van egyik titkárunk: dr. Ador-

ján Árminnak, a kinek indítványára és buzgókodása folytán, a hatóságok és egyesekhez intézett megkereséseinknek jelentékeny anyagi sikere volt.

Ezen anyagi siker tette lehetővé azt, hogy Társaságunk erejéhez mérten a budapesti Petőfi-ház létesítéséhez hozzájárulhatott és azt, hogy tagtársunk Nagy Endre irodalmi értékű verses elbeszélésének kiadását anyagilag támogathatta.

A Társaság könyvtára is szépen gyarapodott a múlt évben, a mennyiben a Társaság tagjai közül dr. Berkovits Ferenc: »Egy felirat«, — dr. Edelmann Menyhért: »Egészségügyi tanulmányok«, — Szatmáry Zoltán »Beszélyek«, és Stella (Szőke Berta) »Tizenhárom elbeszélés« című műveiket küldötték be.

Ezenkívül gyarapították a könyvtárt: Debreczen városa, az ottani 100 éves színészeti jubileum összes nyomtatványával; — Gyál János »Nagyvárad vára« című monographiájával; a pancsovai »Gromon Egyesület«, az eperjesi »Széchenyi-Kör« és a budapesti »Nemzeti muzeum« évi jelentéseikkel; — végül a könyvtárak országos felügyelősége az »Osztrák-Magyar Monarchia« című mű eddig megjelent összes kötetivel.

A Társaság rendes tagjává választottak a múlt évben dr. Radó Ignác, Hajós Izsó, Bátorhy Ferenc, Papp János, dr. Kurländer Ede és Buday János urak.

Ime, mélyen tisztelt közgyűlés, egyszerű vonásokban egy lefolyt évünk munkája; igény és követelés nélküli munka, melyben az a remény biztatott, hogy talán mi is hozzá járulhatunk némiképpen a költő álma megvalósulásához: a magyar Pantheon mielőbbi létesítéséhez: »hol szobrok közt jár a nép s kezében koszorú!«?

Láng József pénztáros jelentése szerint az 1899. évben bevétel volt

1. Egyenleg az 1898-ik évről	675 frt 33 kr.
2. Alapítványból	100 frt — kr.
3. Adományból	50 frt — kr.
4. Kamatokból	56 frt 21 kr.
5. Tagsági illetékekből	638 frt — kr.
6. Könyvkiadványból	18 frt 98 kr.

Összesen 1538 frt 52 kr.

A kiadás volt 713 frt 01 kr.

Egyenleg az 1899-ik évre 825 frt 51 kr.,

A jövő évre előirányoztatik 2278 korona 26 fillér, melyből 200 korona színműpályázatra irányoztatik elő.

Rádl Ödön előterjeszti e tételnél, hogy a társaság a városi körök által kilátásba helyezett színműpályázat költségeihez 300 koronával járuljon hozzá. Az indítványt egyhangulag elfogadták.

Ezután az elnök a maga és a tisztikar nevében bejelenti a lemondást, mire a korelnöki széket Ritoók Zsigmond foglalja el.

Ritoók Zsigmond Rádl Ödön érdemeit méltatja, a miket a társaság vezetésében kifejtett és azt hiszi, hogy a társaság érzelmeit is kifejezi, a mikor az ő érdemeit méltányolja. Őt ajánlja ismét az elnöki székebe.

A társaság ismét nagy lelkesedéssel választotta meg Rádl Ödönt elnöknek. Egyhangulag ment a tisztikar többi tagjainak a megválasztása is. A választás eredménye a következő:

Alelnökök:

Sipos Orbán, min. osztálytanácsos, kir. tanfelügyelő, dr. Imrik Péter kir. táblai bíró.

Főtítkár:

Dr. Bodor Károly orvos.

Titkár:

Dr. Adorján Ármán ügyvéd, Winkler Lajos tanár.

Ügyész:

Böszörményi Géza ügyvéd.

Pénztáros:

Láng József lapkiadó és szerkesztő.

Ellenőr:

Dr. Gyémánt Jenő ügyvéd.

A választmányba az eltávozott Gyalokay Aranka és Lovassy Andor helyébe szavazással választottak két tagot. Dr. Dési Géza ajánlotta Dr. Kecskeméti Lipót főrabbit és dr. Hoványi Gézát, míg dr. Radó Ignác Sas Edét és Fehér Dezsőt.

A szavazásból Hoványi Géza dr. neve került ki győzelemmel 22, a Sas Edeé 17 szavazattal. Szavazatot kaptak még dr. Kecskeméti Lipót 10, Kovács S. János 4, szavazatot.

Az ülés végén dr. Bulyovszky József polgármester indítványozott köszönetet a tisztikarnak buzgó fáradozásáért, a mit a társaság jó szívvel meg is szavazott.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

A színház építése.

A színház építésére felügyelő bizottság tegnap délután hosszú ülést tartott, a melyen fontos ügyeket tárgyaltak s alaposan meghányták, vetették a színház környékének mikénti rendezését, a villamos világítás előállítását; a Linhard Vilmos feltő által beterjesztett diszlet mintákat.

Az érdekes ülésen jelen voltak: dr. Bulyovszky József polgármester elnök, Komlóssy József, dr. Hoványi Géza, dr. Döry Ferenc, Dús László, Busch Dávid, Kunz Gusztáv, Hegedüs Géza, Száhländer Károly, Mezey Mihály, Rendes Vilmos, ifj. Rimanóczy Kálmán és Krubicza József építést vezető mérnök.

A kövezés.

Busch Dávid városi főmérnök előterjesztette a színház környékének rendezésére vonatkozó terveit és javaslatait. Ezeket Helmer is megtekintette s helyben hagyta. E szerint a Bazar-szoros helyén kibővített utcát és a Bémer-teret újra kell burkolni; a színház előtt és a háttárolt parkirozás lesz, szőnyegvirág diszszel, bokrokkal, hogy a színház látképét ne fogja el a magasabb növényzet.

A színház körüli munkálatokat a főmérnök a következőképp csoportosítja:

1. burkolat,
2. vízvezeték,
3. csatornázás,
4. parkirozás,
5. légszusz bevezetés.

A rendezési munkálatot június 1-én meg kell kezdeni.

Dr. Hoványi Géza elismeri a terv helyességét, de azt gondolja, hogy a burkolásnál fel kellene használni a városháza udvarán felhalmozott kocka köveket.

Busch Dávid ezt már figyelembe vette; de mindössze 40 négyszögmetert lehetne ezzel ki- kövezni.

Hegedüs Géza azt óhajtja, hogy a kiszélesített Fő-utcát Áldás-utczától Nagy Sándor-utczáig már most aszfalttal kellene burkolni, mert ezáltal kipróbálhatnánk.

Többek hozzászólása után elfogadták, hogy a kiszélesített utcáról aszfalttal burkolják, míg a többire nézve, a melyek kockakövekkel készítenők, azzal együtt pályázatot irjanak ki.

Vízvezeték és csatornázás.

A színház és környékének vízvezetékkel való ellátására nézve előterjeszti a főmérnök, hogy az előbbi munkák legezészerűbben pályázat útján, az utóbbiak pedig házilag készíthetők el.

A vízvezeték 10806 koronában, a csatornázás 5371 koronában van előirányozva. A csatornázást pályázat mellőzésével Madarász és

Flanta vállalkozókra bizzák, 15%-os engedmény mellett.

A főmérnök előterjesztését elfogadták.

A tér parkirozását számadás mellett a Rhédey-kert felügyelőségére bizzák. A költségvetés 5219 korona.

A légszusz vezeték 9364 koronába kerül, de ebből rövid időn visszatérül 3000 korona.

Az összes rendezési munkálatok végösszege 86924 korona s ebből 3000 korona térül a gázgyártól vissza.

A főmérnök előterjesztéseit elfogadták s beterveztik a közgyűlés elé.

A diszletek.

A színházhoz szükséges diszletekre 2 ajánlat érkezett be.

Az egyik Spanrafitól, aki nem fogadta el a pályázatban kiírt feltételeket, hanem külön feltételekkel pályázik; bánatpénzt nem tett le. A főfüggőnyt 580 frtért, a felvonás közli függőnyt 252 frtért, a diszleteket pedig négyzetméterenként 1 frt 30 krért hajlandó elkészíteni, tehát az összes festést, merevítés nélkül 10575 frtért. Vázlatokat azonban nem mutatott be.

A másik pályázó *Linhart Vilmos*, aki a feltételeket aláírta, vázlatokat adott be s két különböző költségvetést készített. A főfüggőnyt 350 frtért, felvonás közötti függőnyt 200 forintért, a diszletek négyzetméterét pedig 1 frtjával kész elkészíteni, impregnált vászonra. A merevítést lécczel együtt négyzetméterenként 35 krért vállalja el, de csak úgy, hogy Budapesten végeztesse s a leszállításért 200 frtot fizet a város. Az összes festés ezen számítás szerint 10941 frt 70 kr-ra rugna.

Ez az összeg azonban túlhágja a város által e célra megszavazott összeget, mert a 10,000 frtból még szinpad állványokra stb. kell. Ezért aztán a megfestendő diszleteket kell redukálni; — így tervezték, hogy elmaradjon a régi város, az ó-német salon, tanácsterem, templom megfestése és két túll-függőny. Így kifutná a munkálat a költségvetés keretén belül, sőt 2000 frt marad a többi szinpadai szükségletekre.

Dr. *Hoványi Géza* szerint a *Linhart Vilmos* ajánlata előnyös, elfogadható s a személye is garanciát nyújt. Hogy mit hagyjanak el a diszletek közül, erre nézve most ne határozának, hanem hallgassák meg a szinigazgatót is. A szerződést kössék meg *Linhart*tal úgy, hogy később jelölik meg, mit kell festenie.

A munkálatot *Linhart*nak adják ki, akként, hogy a merevítésre nézve 30 nap múlva kijelenti a város, hogy ő vele, vagy itt Nagyváradon készített el. Az elhagyandó diszletek kijelölésére dr. *Hoványi Géza*, *Komlóssy József*, *Mezey Mihály*, *Busch Dávid* tagokból és *Somogyi szinigazgató*ból álló szűkebb bizottságot kértek fel.

A diszlet-raktár.

A város kötelezte magát, hogy a színház megnyitására már rendelkezésére bocsátja az igazgatónak a diszlet-raktárt.

Erre alkalmas volna a v. főmérnök jelentése szerint a szinpad bejáratával szemben levő telek, a mely a Középegy-féle ház kertjéből kerülne elő. Ennek ellenében a város elcserezné a színház mellett a *Tóth Ferencz* házból fennmaradó teleksávot, a mi által a Középegy-telek utcavonalát nyerne s így értékében emelkednék. A telektulajdonosok azonban nem akarnak bele menni az előnyös cserébe, miért is a főmérnök javasolja, hogy a *Tóth Ferencz* házból fennmaradó telekrészen a Rózsabokor helyén adassék el egy-egy emeletes épületnek alkalmas rész s ez után építsék 29 méter hosszban a diszlet-raktárt s az *Apáczá-utca* felé megmaradó telken egyszerű, kisebb bolt-bazárokat csináltasson a város. Ennek egy

akadálya van. A fennmaradó telek a színház építési vállalkozók használatában van s így oda idegen októberig nem építhet diszlet-raktárt. A színház vállalkozói azonban elvállalják a diszlet-raktár felépítését októberi kötelezettséggel, ugyanolyan feltételek mellett, mint a kir. tábla épületének kibővítését, azaz teljesen új anyagból, 3%, leengedéssel.

A bizottság ezen ajánlatot elfogadásra ajánlja.

Szóba jött ezután a vasfüggőny kérdése. A terv szerint nem csak a szinpadról, hanem a folyosóról is le lehet bocsátani.

Dr. *Dóry Ferencz* a mellett van, hogy az utcáról is le bocsátható legyen a vasfüggőny, mert a példák mutatják, hogy veszély esetén az épületből mindenki menekül.

Megbízta *Busch Dávid* főmérnököt, hogy ezt a dolgot beszélje meg *Fellnerrel*.

A villamos világítás.

Busch Dávid főmérnök részletes előterjesztést tett a villamos világítás előállításához szükséges erő szállítása iránt. A közuti vasut kijelentette, hogy nem reflektál arra, miszerint a dinamógéphez szükséges villamos erőt szállítsa a színházhoz. E szerint ajánlja, hogy a város a vízvezetéki telepen állítsa fel a szükséges villamos erőt szállító berendezést s a munkálatot mielőbb kezdjék meg, mert szep-temberre már szükséges lesz a villamos erő. A világító villamos erő előállítására szükséges dinamógépet hajtja a sodronyokon bevezetett villamerő. A tervzet szerint *Mészáros-utczától* a színházig a föld alatt vezetnék be a sodronyokat. Az összes költség a főmérnök költségvetése szerint 91,655 korona lenne. Ez igen nagy összeg, de az elért megtakarítás fűtő és más személyzet révén szintén tekintélyes. A főmérnök javasolja, hogy hívják fel a *Ganz* céget és az »Egyesült villamossági társulat« miszerint ezen munkálatokra adjanak be pályázatot.

A főmérnök előterjesztését elfogadta a bizottság.

A szinpad mellékhelyiségek butorzatára vonatkozólag kimondták, hogy a ruhatár részére zárt szekrények készítenők. Különbben a butorok meghatározására egy szűkebb bizottságot bíztak meg. A munkákat helybeli asztalosokkal készítetik.

Krubicza József építésvezető mérnök bemutatja a szinpad butorok jegyzékét, a melyek 8—9 ezer korona költséget igényelnek.

Erre a költségvetésben egy krajczár sincs felvéve. A szönyegekkel együtt e célra 10,000 korona megszavazását kérik a közgyűléstől.

A színház külső díszítésére szolgáló szoborcsoportozatok és kőoszlopok 6420 forintba kerülnek.

Az új színházban két vörös márvány tábla lesz elhelyezve, a melyeknek feliratait később állapítják meg.

A főfüggőny.

A fentebbi ügyek letárgyalása után *Linhart Vilmos* diszlet-festő bemutatta a szinpad főfüggőnyéről készített vázlatokat. Igen csinos munkák; van allegorikus, mithologiai alakokkal; egyen *Szigligeti Ede* mellszobrát koszoruzza meg egy angyal; körülötte pedig a *Szigligeti darabjaiból* vett alakok.

Igen csinos a bemutatott felvonás közötti függőny is,

A függőnyök kiválasztása felett szerdán határoznak a szinügyi bizottsági ülésen.

Ezzel véget ért az ülés.

Ugron Gábor naplója.

— A »Hét« konyhájáról szabadon ellesve. —

Hétfő.

Csak most van egy kis szabad időm leülni és leírni mindazt, amit átéltem ez átkozott napok alatt.

Reggel hozattam vala egy krajczáros lapot, hogy megtudjam belőle a világ folyását. Verik-e még a búrokat? Rákospalotán miféle új gyilkosság történt? Mi van a kvótával? Széll Kálmán kifundálta vala már a feleletet? Sehol semmi. Minden az én ügyemmel van tele. Egy terjedelmes cikk közepén olvastam a következő sorokat:

»A bolygó bevégezte pályafutását. Mikor az égbolt zenitjére ért, elkezdett forogni, szikrázni, pattogni és végre is óriási robajjal szétesett. Meghalt. . . .«

Hm! Ez én vagyok. Tehát meghaltam. Most már csak azt szeretném tudni, hogy mikor történt az én halálom, — a pisztolydurrogás és kardcsattogás előtt vagy után. Mert egy halott emberrel nem szokás verekedni, vagy ha mégis megverekedek vele, akkor feltámasztották halottaiból. Ezt én úgy gondolom, azonban lehet, hogy azért csak megvagyok halva, lehet, hogy az én okoskodásom, csak okoskodás, melynek nem hisz a tulajdon fiam sem, Gábor.

Hanem, ha csakugyan meghaltam, akkor hizelelhetem magamnak vele, hogy olesón nem adtam oda az életemet! Olyan jól eshetik az embernek — magamról tudom — ha egyszer megfizet mindenkinek. Én pedig megfizettem egyetlen tollvonással mindazért a szitkozódásért, piszkokért, amit reám halmaztak, gúnyért, amellyel illettek. Rettentő sokat kellett kiállnom a pár hónap alatt, mióta a *Bánffy ur* mandátumát elfoglaltam. Egy lépésem nem volt előttük titok s ahol lehetett megcsipkedtek. Megéreztem, hogy kivel van dolgom s készültem a támadásra. De hogyan ártsak én *Bánffy urnak*? Ha azt mondom róla, hogy alattomban és nyíltan az alkotmány ellen tört, — ezzel nem mondok újat és valami megbotránkoztatót, mert mindenki tudja. Azzal sem mondok semmit, ha kijelentem, hogy pénzzel vette meg a pártját, de még azzal sem, ha azt állítom, hogy czimek, rangok osztogatásával szerezte a pénzt a választásokra.

Legalább a pénzszerzés ez a módja — bizonyos.

Még kinevettek volna, ha csak ezzel állok elő. Hisz ez köztudomásu.

Nem, ez *Bánffy urnak* még mind kevés!

Ekkor jutott eszembe a pártkassza elszámolása, meg a Vaterland.

Képzem, hogy ehette őket a f . . e mérgükben. *Aidingerék* éppen nála voltak thea-estélyen, mikor *Pulszky* berohanva, felszolgált a *karsbaldi* ostyát, a Vaterland legujabb számát Szerettem volna ezt a jelenetet valami mellékszobából lesni. Nem tehetek róla, de néhány hónap óta tele vagyok epével. Mindjárt észrevették, hogy honnan fúj a szél, de első meglepetésükben nem tudtak mást, mint egymásra bámulni.

Nem képzetek fájdalmasabb üstést, mint mikor valakit a saját botjával vernek meg. Így érezhették magukat *Aidingerék*. Mert hej! — *Bánffy ur* is ismerős a Vaterlanddal, mert valamikor az ő szekerét is toltta ez az ujság. Van a parlamentben egy párt, melyet okvetlenül népszerűltetni kellett a legfelső körökben s erre borzasztó fegyver volt a Vaterland. Hanem hát az *Bánffy* volt, a kire nézve az nem is volna valami feltűnő, ha ez a titkos paktum nyilvánosságra kerülne.

No mindegy! Nem akarok tovább keseregni, mert még azok is elfordulnának tőlem, a kik még rokonszenveznek velem. Fő dolog, hogy megfizettem vala s most már nyugodt vagyok. Nem is bánom, hogy meghaltam!

De kisérteni haza járok s a kisérten még veszedelmesebb, különösen, ha a kisérten csont és vér, a kiket rémit, azok pedig csupa — árnyak.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Márcz. 13. A gazdasági egylet vál. ülése.
Márcz. 19. Esküdtszéki tárgyalás.
Márcz. 21. Esküdtszéki tárgyalás.
Márcz. 23. Esküdtszéki tárgyalás.
Márcz. 23. Közuti vasut közgyűlése.
Márcz. 27. Megyei közgyűlés.

* **Márczius 15.** A nagyvárad *felső kereskedelmi iskola* ifjusága 1900. márczius hó 15-én, csütörtökön délután 3 órakor a *«Kereskedelmi Csarnok»* dísztermében hazafias ünnepélyt tart, melyre a nagyérdemű közönséget ezuton tisztelettel meghívja. **Műsor:** 1. Isten áldd meg a magyart; előadja az ifjusági énekkar. 2. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól; szavalja *Hencz Lajos* középső osztályu tanuló. 3. Tavasz elmúlt... Kossuth Lajos azt izente...; előadja az ifjusági zenekar. 4. Ünnepi beszéd; *Mónus Ferencztől*. 5. 1848. márczius 15., Petőfi Sándortól; szavalja *Szabó Ernő* f. o. tan. 6. Koldus éneke, Arany Jánostól; szavalja *Kohn Gábor* k. o. tan. 7. Rákóczy dal, Rákóczy nóta, Rákóczy induló; előadja az ifjusági zenekar.

A nagyvárad-váraljai közs. elemi leányiskola növendékei 1900. márcz. 15-én reggeli 9 órakor márcz. 15-iki ünnepélyt tartanak a következő műsorral. 1. A legszebb nap, Versényi Györgytől; szavalja *Fülöp Sarolta* ism. isk. növ. 2. Kössetek koszorut, Erdélyi Zoltántól; szavalja *Neufeld Regina* II. oszt. növ. 3. Szeresd hazádat, Reviczky Gyulától; szavalja *Durchschlag Anna* IV. oszt. növ. 4. Induló; éneklük a IV., V. és VI. oszt. növendékei. 5. A szabadság napja, színjáték özv. Személyi Kálmánétól; előadják *Ursz I.* VI. oszt. növ., *Szabó A.* és *Zsurkuczka F. V.* o. növ., *Már Róza*, *Molnár Róza* és *Nánási Erzsébet* VI. o. növ., *Berger J.* és *Szabó J.* III. o. növendékek. 6. Szózat; éneklük a jelenlevők.

A *«Nagyvárad-i Réti Népkör»* a saját helyiségében márczius 15-én délután 4 órakor a szabadság felvirradásának emléktünnepét tartja, melyre a hazafias közönséget ez uton hívja meg a választmány. **Műsor:** 1. «Himnusz» Éneklük: *Damó Antal*, *Daday József*, *Dobó János*, *Balogh Károly*, *Boócz Jenő*, *Kemenczky Bertalan*, *Juhász Károly*, *Vass István* és *Kalmár Illés* urakból alakult négyes kar. 2. «Felolvasás» *Kiss Kolozs* Jenő praemontrei kanonok ur által megtartva. 3. «Talpra magyar» szavalja: *Kemenczky Bertalan* ur. 4. «Szózat» éneklük a négyes kar. Belépti díj nincs.

A szabadság születése napját a nagyvárad-velencei és váraljai «Népkör» régi szokáshoz híven ez idén is megünnepli. A kör választmánya e tárgyban tegnap ülésezett, melyen elhatározták, hogy márczius 15-én este 8 órakor a kör saját helyiségében társas vacsorával egybekötött ünnepélyt rendeznek. A nagy nap méltatására elnöküket dr. *Désy Géza* ügyvédet kérték fel. A társas vacsora részvételi díja 2 korona, melyre jegyek a kör gondnokánál válthatók. A kör elnöksége ez uton hívja meg az ünnepélyre a kör tagjait s a város hazafias közönségét.

* **Rendkívüli városi közgyűlés.** Nagyvárad város tanácsa már évek óta törekszik arra, hogy a város részére előnyös kölcsönt szerezzen, a melylyel pénzügeit rendbehozza. A pénzpiacz kedvezőtlen helyzete azonban meg-husított minden kísérletet ez irányban. Egyik helyen kereken kimondták, hogy nincs a város részére kölcsön, más helyen hajlandóságot mutattak ugyan a szükséges kölcsön megadá-

sára, de olyan feltételek mellett, hogy abba a város bele nem mehetett. A polgármester, továbbá *Ragány János* főszámvévo és *Bordé Ferencz* tanácsnok fáradozása folytán végre akadt olyan pénzintézet, a mely a mai viszonyok között elég kedvező feltételek mellett hajlandó Nagyvárad városának a szükséges kölcsönt nyújtani. E tárgyban a jövő héten rendkívüli városi közgyűlés lesz.

* **A szinügyi bizottság ülése.** Van szerencsém a szinügyi bizottság t. tagjait a folyó hó márczius 14-én, szerdán délután 3 órakor a városháza nagytermében tartandó ülésre meghívni. Tárgy: A színházi helyérek megállapítása és a díszlet-vázlatok megtekintése. Nagyvárad márczius 12. *Hoványi Géza*, szinügyi biz. elnöke.

* **A Bazar bérjövédeme.** Az építendő Bazar bérház helyiségeinek bérbeadásával a város az építési vállalkozókat bizta meg azzal, hogy a bérletekre vonatkozólag végérvényesen a közgyűlés határoz. Márczius 15-re kötelesek a vállalkozók a bérletek eredményéről jelentést tenni. Értesülésünk szerint a helyiségekre sok bérlet jelentkezett s így a kikötött évi 20000 frtnál jóval nagyobb összeg jön be a városnak.

* **Névmagyarosítás.** *Vexel András* nagyvárad-i lakos vezetéknévét Vándor-ra magyarosította.

* **Uj báró.** Ő Felsőge rajeczi *Burián* István rendkívüli követnek és meghatalmazott miniszternek és törvényes utódainak a magyar bárói méltóságot adományozta. Az új báró felesége révén közeli rokonságban van a báró *Gerliczy* családdal.

* **Földrengés.** *Dolován* mint ottani tudósítónk írja, f. hó 10-én éjjel 10 óra 40 perczkor kettős hullámu földrengés volt érezhető. A földrengés délkeletről éjszak nyugatnak húzódtott. A föld alól menydörgésként hallatszók morgásra s a föld ingására a lakosok rémülten rohantak ki házaikból. Nagyobb baj azonban az ijedségnél szerencsére nem történt.

* **A vasut állomás kibővítése.** A nagyvárad-i vaspályaudvar felvételi épületének kibővítésére, mint már közöltük ki van írva a versenytárgyalás. Az építkezést tavasszal már megkezdik. Az államvasutak kolozsvári üzletvezetősége megkereste Nagyvárad város tanácsát, hogy az építkezésre adja meg a helyhatósági engedélyt.

* **Eljegyzések.** *Huszt R. Sámuel* a közuti vasut szállítója eljegyezte *Szabó Zsigmond* nagylétai kereskedő kedves leányát *Irént*. — *Kosztai Ferencz* helybeli iparos eljegyezte *Barát István* vasuti kalauz szép és kedves leányát *Etelkát*.

* **A nagyvásár.** Vasárnap óta hangos a Nagypiacz, nagyvásár van. Az árulók között a szokott helyen most is megjelentek a komédiások és panoptikumosok s nagy lármával hirdeti mindegyik azt, amit potom pár krajczárért látni lehet a bódében. A mostani nagyvásáron igen sok láttnivaló van: van kétféjű ember, törpe, van panoptikum, vannak viasz szobrok s más hasonló vásári látványosságok. A nagyvásár maga is elég gazdag, a vidékről igen sokan jöttek be, úgy látszik a vásárosoknak jó napjaik lesznek. A vásár még csak ma és holnap tart.

* **A főgymnásium matinéja.** A prem. főgymnásium ifjuságának vasárnap d. e. rendezett matinéja igen szép közönségnek örvendett, a mit különben a jeles számokból összeállított matinéé meg is érdemelt. A matinéé a *Don Juan* opera nyitánya vezette be. A főgymnásiumi zeneegyesület adta elő *Tutsek* Ferencz zene-tanár pontos betanításával és dirigálásával. A nehéz compositió-ju darabot szép sikerrel adta

elő az ifjuság nagy zenekara, ugyszintén a további zenei részeket is: Mozart quartettjét, *Vieuxtemps* hegedű szólóját, melyet *Vosé Ervin* játszott. A főgymnásium vegyes énekkara *Durner* tavaszi dalát és egy olasz dalt énekelt el csinosan *Szmetka L.* Odön tanár szakavatott vezetésével. Mindez igen szép képet nyújtott a főgymnásium föllendült zenei életéről. A matinéé magvát képezte *Fehér Adolf* VIII. o. tanulóknak előadása a drót nélküli telegrafálásról, melyet az előadó nagyszámu segédkezés mellett rendkívül érdekes mutatóanyagokkal kísért. A terem karzatán volt föllállítva egy Morse-féle indító és az emelvényen ismét egy Morse gép, mely a fölfogott elektromos hullámok szerint írta föl a távirat jeleket. Az előadót, valamint a kísérletezőket a közönség megtapsolta. A zenei részletek között *Várad* István «A rab asszony» szavalta el hatásosan, *Aliquander* Odön pedig ügyes sajtát szerzeményű költeményeket olvasott föl.

* **Szülő és borgazdasági tanfolyamok néptanítók részére.** A folyó évben is lesznek a néptanítók részére négy hétig tartó szülő és borgazdasági tanfolyamok. E tanfolyam célja az, hogy a tanítók a szülő és borgazdaság terén, tekintettel az elpusztult szülő felújítására, gyakorlatilag s elméletileg kiképeztessenek és ez által azt a nép között is elterjesszék. A tanfolyam négy hétre terjed, melyből két hét tavasszal van, két hét pedig őszszel. Ilyes tanfolyam Biharmegyében Diószegen lesz és pedig tavasszal április 23-tól május 6-odikáig s őszszel október 15-től okt. 28-ikáig. A tanfolyamra felvett tanítók a 4 hétre 120 korona általányt kapnak, az első 60 koronát a tavaszi, a második 60 koronát pedig az őszi tanfolyam első napjain. A pályázatokat márczius hó 25-ikéig kell az illetékes tanfelügyelő ntján az illetékes ker. szülészeti és borászati felügyelőhöz beküldeni.

* **Könyör adomány.** A szent Anna-utcai nyomorban levő özv. uri asszony részére *Széchenyi* Jenő kanonok 10 koronát adományozott.

* **Halálozás.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést: *Vent Ferencz* ugy maga, valamint kis leánya *Margit*, nemkülönben számos más rokonok nevében is fájdalmas szívvel tudatja a szeretett hitves, édesanya és rokonnak *Vent Ferencz* né szül. *Kriszán* Ilonának folyó hó 11-én reggel 2 órakor élte 30-ik, boldog házasságának 11-ik évében, rövid szenvedés után történt elhunytát. A megboldogult halott földi maradványai folyó hó 13-án d. e. 10 órakor fog Nagy-Pereczes-u. 729-ik szám alatt levő lakásnál a gör. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s az olasz sírkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztes-ségtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad. 1900. márczius hó 11-én. Az örök világhoz fényes-kedjék neki!

* **Id. Luczenbacher Pál**, a főváros egyik legtekintélyesebb és kétségkívül egyik leggazdagabb polgára is, mint értesülünk, meghalt. *Luczenbacher* eredetileg fakereskedő volt; szerencsés üzletekkel vagy harmincz millió forintnyi vagyonra tett szert. Életét mint sokszoros háztulajdonos és nagy birtokos fejezte be. *Mr. Wood* név alatt nagy verseny-istállót tartott. A főrendiháznak élethossziglan kinevezett tagja volt. Nagy vagyona megnyitotta neki a főrangok termeit és köreit. A szentri és nemzeti kaszinó és a parkklub is felvett tagjai sorába. Mindhárom kaszinó kitzte a gyászlobogót. *Luczenbacher* tegnap délután halt meg *Hütteldorf*-ban, Bécs mellett. Halálának oka: végegyen-gülés.

* **Radikális.** Ezalatt a cím alatt új lap — hetilap — indult meg, melynek tulajdonosa, kiadója és szerkesztője *Kasics Péter*. Mennyire radikális ez a kis lap, bizonyítja az is, hogy még az időt is megelőzi: márczius 15-iki dátummal már ma jelent meg. Sejtjük azonban, hogy ezt a dátumot szándékosan választották, ezzel mintegy jelezni akarvár, hogy a lap politikája

az 1848. március hó 15-én inaugurált politikának akar folytatása lenni. Legalább a tegnapi megalakult radikális demokrata párt, melynek Kasics egyik elnöke, ezt az elvet mondta ki. Az új párt illetőleg egyik elnöke, egyelőre csak közleményeinek borsos hangjával dokumentálja radikalizmusát. Ime egy kis izelítő a korát megelőzőt »Radikális« első számából:

»Perczel Dezsőt, a volt belügyminisztert, a ki ma a magyar képviselőház elnöke, tehát az országnak egyik legnagyobb méltóságát viseli, egyik budapesti néplap azzal vádolta, hogy a hírhedt milliomos borhamisító Engel őt megvesztegette azért, hogy Perczel őt a hajból kiszabadítsa. Engel tényleg még mindig szabad lábban van. Az az ujság ezt a vádat többször, sőt legújabb időben is ismételte. És mit tett a képviselőház elnöke, hogy magát e nyilvános vád alól tisztázza, vagy hogy ha a vád rágalom, — a rágalmozót törvényes felelősségre vonassa? Igérte, hogy sajtópert indít, de tényleg még eddig nem csinált semmit, jóllehet egy év is elmúlt ama vádolása óta. A Bánffy-többsége pedig jónak látta, új napján Perczel Dezsőt tüntetőleg meggratulálni, hadd lássa az általuk lenézett nép, hogy ezeket az urakat ez a kis piszok nem zsenirozza. Ők hozzá vannak ehhez szokva. Hát mi értjük ezt a Bánffy-huszárjaitól, de itt sem rólunk, sem Perczel Dezső becses személyéről van szó, hanem arról, hogy a magyar képviselőház elnökének méltóságát nem szabad sárba rántani, nem szabad a Bánffy-pocsolyába silányítani. Hová lesz a tekintély, tisztelt urak? A nép nevében kell tehát követelnünk, hogy a képviselőház elnöki székében ne álljon olyan ember, a kit nyíltan ily piszok és a büntető törvénykönyvbe ütköző cselekménnyel vádolnak és a ki ezt a vádat egyszerűen zsebre vágja. Tehetné ezt, ha az az elnöki szék az ő, vagy a Bánffy-huszárok magánvagyonra volna. Magánember — ha tetszik neki — minden piszokot hagyhat magán száradni. De az az elnöki méltóság nem az övé, hanem az országé. Ahhoz a népnek is van egy kis szava. Ha ő ártatlan és vádolói rágalmozók, a bírói vizsgálat ezt ki fogja deríteni, de követeljen törvényes elégtételt, hadd süljön ki, mi az igazság ebben a dologban, mert ha hallgatással zsebre vágja, a nép úgy ítél, hogy nem mer fellépni vádolói ellen.«

* **Meglopták az ország-uton.** A nagyváradi vásárra készült be egy *Bujdosó* István nevű kiskereki-i lakos. A szekereivel igyekezett Nagyváradra Bujdosó, amelyen két zsák búzát hozott be. Utközben Bujdosó elaludt s míg aludt addig ismeretlen tettesek lelopták a két zsák búzát. A csendőrség nyomoz.

* **A megüresedett fogalmazói állás.** A Kalmár József halálával megüresedett fogalmazói állásra újabbán mint értesültünk *Pásztor Bertalan* a »Szabadság« s. szerkesztője is pályázik, a ki a jelenleg elfoglalt állásától f. hó végével megválik.

* **Véres kártyázás.** *Balogh Imre* és *L. Kis Imre* csökmői lakosok addig forgatták vasárnap este Csökmön az ördög bibliáját a kártyát Bodzás Sándor házában, míg egy busásabb tétnél összekülönböztek, az egyik vendégkompánista késre, a másik ásóra kapott, s vérbe fagyva hagyták a játék színhelyén a házi gazdát, a ki most súlyosan sérülten élet veszély közt van.

* **A nagyváradi izr. nőegylet hangversenye.** Folyó hó 17-én kiváló programmal tartja meg a Nagyváradi izr. nőegylet már jelzett hangversenyét, mely magas színvonalon álló műelővezetelt fog nyújtani. A »Fekete Sas« nagytermében lezajló hangversenyben *F. Pewny Irén* a m. kir. opera kiváló énekművésze és *Gáll Gyula* jelenleg még a vigszínház, őszől kezdve azonban már a nemzeti színház tagja, ez a mi régi ismerőstünk, a kit Ágai Adolf a »jelenleg élő legnagyobb magyar színész tehetség«-nek jelentett ki, — vesznek részt, az alábbi igen érdekes számokkal: Arden Enoch Tennysony A. költői elbeszélése, előadja *Gáll Gyula*. Ária »Rigelottó«-ból énekl *F. Pewny Irén*. Nápolyi emlék költemény *Kiss Józseftől*, szavalja *Gáll Gyula*. a) »Symóvés« dal *Kjerulf H.-tól* énekl *F. Pewny Irén*. b) »Echoliéd« dal

Eckert C.-tól énekl *F. Pewny Irén*. »A Füle-mile« vig költemény *Arany Jánostól*, előadja *Gáll Gyula*. Tadolini waltzer *Ricci-től* énekl *F. Pewny Irén*.

x **605.970 koronát** fizetett a *triesti általános biztosító társaság (Assicurazione Generali)* a Sopron-Iváni kastély leégett lakberendezési tárgyaiért. Ily óriási összeget hazánkban egy lakásban lévő butorokért még nem fizettek. Az a körülmény, hogy még egy várszerű kastélyban is lehetséges egy ilyen óriási tüzeset, legjobban bizonyítja azt, hogy mily fontos mindenkire, hogy lakás berendezését tűzkár ellen biztosítsa, különösen akkor, midőn a Generálínál az ily biztosításért fizetendő díj oly szerfelett olcsó. Minden bővebb felvilágosítással szívesen szolgál a triesti általános biztosító társaság itteni főgynöksége: *Kurländer és Ullmannál*.

Délafrikai háború.

A vég kezdete már itt van. A miről már tegnap, tegnap előtt hírt adtak a lapok egy-egy elejtett távirati hirben, az valóra vált. *Krüger* és *Steyn* az angol kormányhoz fordultak és följánlották a békekötést a két állam függetlenségének alapján, mire az angol minisztertanács *föltétlen meghódolást követel*.

Roberts tulnyomó haderejével szemben szétfoszlik az egész bur sereg s a harcosok visszatérnek az eke mellé eldobván a kardvasat.

Tudósításaink a következők:

A béke.

Brüsszel, márcz. 11 A *Petit Bleu* londoni táviratot közöl, mely a leghatározottabban megerősíti azt a hírt, hogy *Krüger* és *Steyn* táviratilag az angol kormányhoz fordultak és felajánlották a békekötést a két köztársaság függetlenségének fentartása alapján. Ez a dolog állítólag a keddről szerdára virradó éjszakán történt. Szerdán reggel küldték el a két elnöknek az angol kormány válaszát, mely *engesztelhetetlen jellegű* és azzal végződött, hogy az egyetlen föltétel, a mely alatt Anglia békét köt, a *föltétlen megadás*.

London, márcz. 11. A lapok közlik, hogy mult kedden *Krüger* és *Steyn* elnököktől öt holland nyelvű távirat érkezett az angol kormányhoz, melyben azt kérdik, hogy mely feltételek mellett volna elérhető az ellenségeskedések megszüntetése. Ehez a közleményhez még hozzáteszik, hogy alapos az a föltevés, hogy a kormány e táviratokra válaszolt, még pedig oly értelemben, mely *minden engedelkenységet kizár*.

Fokváros, márcz. 11. (Reuter.) *Ladygrey*-ből, *Herschel*-ből és *Aliwalnorth*-ből ideérkezett hírek arra vallanak, hogy a fölkelők nagy része leteszi a fegyvert és hogy a burok a határon mindenütt komoly zavarban vannak. *Herschel*-ből jelentik, hogy a város lojális lakossága az *aliwalnorthi* landdrostot, a kit a burok neveztek ki, elfogták és börtönbe vetették. *Barkley-East*-ban és *Aliwalnorth*-ban a burok leteszik a fegyvert és visszatérnek farmjukra. Egy *Ladygrey*-ből érkezett távirat azt jelenti, hogy *Vanderwaldsfarm* mellett heves harc folyt, a melyben sok lázadó elesett és megsebesült. Hir szerint 1000 fölkelő meg akarja magát adni *Brabant* tábornoknak. A burok között nagy az izgatottság: Némelyikük kitzúta a brit

lobogót. Az *obviersi* kommandó *Albert-Junction* és *Smithfiel*e mellett tábort ütött. Egy részük előrenyomult *Bethulie* és *Rouxville* felé. A *zastrommi* kommandók *Alivalnorth*-ba mentek, a hol ellentállásra készülnek. *Oranjéban* sok fölkelő abbahagyta a harcot.

London, márcz. 12. A *Times*-nak jelentik *Lourenco-Marquezból* 10-iki kelettel: *Transzválból* seregesen jönnek az idegenek, mert ott a legújabb események következtében nem érzik magukat biztonságban. *Bányamunkások* azt mondják, hogy kormányhivatalnokok és más hivatalos személyek nyíltan kimondták azt az elhatározásukat, hogy a főbb bányák gépfelszerelését és *Johannesburg* főbb épületeit elpusztítják. Azt hiszik, hogy a *Wemmer-bányában* és más bányákban a munkások elvonulása miatt be kell szüntetni az üzemet.

London, márcz. 12. A *Reuter-ügynökség* jelenti *Driefontein*-ből tegnapi kelettel: A tegnapi harcban, a mely igen heves volt, sok ausztráliai csapat vett részt. Mikor az ellenség megfutamodott, csak az ausztráliai lovasság volt képes az ellenséget üldözni.

London, márcz. 12. A »*Daily Mail*«-nek jelentik *Pretóriából* 10-iki kelettel: Az idegen kormányok közülait tegnap értekezletre hívták össze és megkérték, kérjék meg az általuk képviselt hatalmasságokat közbenjárásra, hogy a vérontásnak vége legyen.

Durban, márcz. 11. (Reuter) A *Natal Mercury* című ujság táviratot kapott *Greytown*-ból, a mely szerint lovasított gyarmati csapatok márcz. 9-én *Pommerynél* megütköztek az ellenséggel. Mind a két fél erősen lövöldözött. Mint-hogy azonban az angol csapatoknak nem volt tüzéségük és az ellenséget nem voltak képesek hadállásából kiverni, visszavonultak a *Tugelától* délre. Egy ember megsebesült.

London, márcz. 12. *Fokvárosból* távirják, hogy a bur hadsereg fetoszlásban van. A bur harcosok eldobják a fegyvert és visszatérnek házaikba. *Joubert* tábornok végleg föladta a harcot és lemondott a hadvezérségről. *Roberts* lord minden ellentállás nélkül halad előre és már *Bloemfontein* előtt van.

SZÍNHÁZ.

Bizalmatlansági indítvány egy színügyi bizottság ellen. A *Kassán* megjelenő *Felső Vidék* írja a következőket: »A »Férj vadászni jár« című trágárság dicséretes beszűntetése után reménykedni kezdett a bérlő közönség, hogy nem lesz kénytelen távolmaradni a színháztól. És ime »Napoleon öcsém«-mel immár 4-ed ízben ismét harczra szólítja maga ellen a szinigazgató a tisztességes izlést. Ezen botrányos állapot fölötti megbotránkozásnak a márcz. 12. közgyűlésen kifejezést fog adni egyik elekelő tagja társadalmi életünknek. Mint halljuk a márcz. 12. közgyűlésnek szenzációja lesz az az interpelláció, melyet a színház ügyében a polgármesterhez kíván intézni egyik város-ata. Az interpelláló *bizalmatlansági indítványt fog benyújtani a színügyi bizottság ellen*, minthogy a közönség ismételt felszólalásai daczára a közérkölcöket sértő darabok előadását megengedi. Szóba hozza továbbá a kassai

és aradi színház egymáshoz való viszonyát és több föltétlenül hiteles bizonyítékkal fogja támogatni azon állítását, hogy *a mi színházunk tulajdonképen csak fiók intézete az aradnak.*

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanas.*

- 3337 Münich József — Szabó Juliánna — h. hagyva.
 3389 Pluhár Mihály — Csicsely Judith — h. hagyva.
 3448 Fülöp Margit — Ujvárosi Imre — h. hagyva.
 4551 Szabó Gábor — Kádár Zsófia — megváltoztatva.
 3552 Serdült Sándor — Jakab Zsuzsanna — h. hagyva.
 3603 Debreczeni Juliánna — feloldva.
 195 Cseke Mihály — Bagdi Erzsébet — h. hagyva.

Előadó: *Urbán Adolf.*

- 5413 Pomucz Tódor lopás — részben megváltoztatva.
 5414 Leszk András lopás — helyben hagyva.
 5559 Zsurk Mitrúné testisértés — helyben hagyva.
 5587 Dr. Comsia párviadal — helyben hagyva.
 5588 Pántye Mikuláj becsületsértés — visszaútasítva.

Előadó: *Bócz Géza.*

- 3034 Mislai János — Mislai Julia — helyben hagyva.
 292 Erdei Virág — Árvai — rendelet.
 566 Demján János — Goldfeder Salamon — rendelet.
 646 Borián Stefánné hagyatéki ügye — megváltoztatva.
 650 Bessenyei Lászlóné hagyatéki ügye — feloldva.

Közönség köre.

Köszönet-nyilvánítás.

Mindazon rokonok, jóbarátok, kartársak és ismerősöknek, nemkülönben a helybeli Ipartestület tagjainak, a kik felejtetlen emlékü férjem, illetve testvérünk Gyagyovszky Viktornak végtisztesség tételén megjelenve ez által fájalmunkat enyhíteni szívesek voltak, ezuton mond hálás köszönetet

a gyászoló család.

TAVIRATOK

Hírek a képviselőházból.

Budapest, márcz. 12. (Saj. tud. táv.) A tömeges feliratkozások miatt a kormány indítványozni fogja, hogy az ülések délután 3 óráig tartassanak. Ma a földmivelésügyi tárcahoz a szabadelvűpárt Bánffyista töredéke csaknem *mind* feliratkozott szónokolni. Valószínű, hogy e tárczánál heves viták lesznek, minthogy

az agrárius elemek szintén sorompóba fognak lépni.

Két nő tüzhálála.

Sopron, márczius 12. Csornán tegnap a községi pénztáros házában tűz támadt, a mely daczára minden fáradozásnak rohamosan terjedt. Két nő elégett. A megszenesedett holttesteket csak nagynehezen tudták az tűzkök alól kihuzni. (M. T. Ir.)

Deschanel a háborúról.

Páris, márcz. 12. Deschanel, a kamara elnöke, a parlamenti tudósítók lakomáján, a melyen ő elnökölt, beszédet mondott, a melyben többek között azt mondta, hogy gondolatait néha félremagyarázzák. Így történt, hogy a háboru dühös barátjának tüntették föl, mert annak a nézetének adott kifejezést, hogy a békének, a haza méltóságának és nagyságának legjobb biztosítéka a hadügyek terén való haladás.

Dán hercegi pár Bécsben.

Koppenhága, márcz. 10. Keresztély dán herceg és Alexandrina dán hercegnő holnap este Korsoeren át Bécsbe utaznak, a honnan azután Cannesbe mennek.

A pestis.

Sidney, márczius 11. Tegnap itt három pestis megbetegedés fordult elő.

Az osztrák helyzet.

Bécs, márcz. 12. Prágából érkezett információk szerint az ifju csehek azon határozata következtében, hogy tovább obstruálnak minden további akció meg van bénítva. Azt hiszik, hogy ezen bizonytalan helyzet vagy három hónapig fog eltartani még.

Kina.

Peking, márczius 11. (Reuter.) Vushi-Ysin-t, a kit nemrég letartóztattak, mert a honnai vasutépítési koncesszió megszerzésére Pekingben alakuló szindikátust támogatta császári ediktummal életfogytiglani fogházra. itélték. Macdonald angol követ és a szindikátus képviselői mindent elkövetnek, hogy kieszközöljék a büntetés enyhítését, de sikertelenül. A kínai hatóságok magatartása határozottan visszautasította. Azt hiszik, hogy ezt az ügyet erőlyesen kell szorgalmazni, mert különben nagyon rossz befolyása lehet Kina és a külföld viszonyára. (M. T. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

A »Nagyvárad Takarékpénztár« közgyűlése.

Beszámolóját tartotta vasárnap a vidék egyik legkiválóbb pénzügyintézete: a »Nagyvárad Takarékpénztár.« Beszámolt az elmúlt év eredményéről s jogos önérettel terjeszthette az igazgatóság jelentését a részvényesek elé, mert az elmúlt évi siker is csatlakozik azokhoz az eredményekben gazdag évek hosszú láncolatához, amelyek nemcsak megalapították, de folyton fokozták ezen minden tekintetben kiváló pénzügyintézet jó hírnevét.

Daczára a pénzügyi viszonyok nyomasztó helyzetének, a múlt évet is fényes sikerrel zárta le a »Nagyvárad Takarékpénztár.« Ez

érdeme az igazgatóságnak, de kiváló érdeme első sorban dr. Hoványi Géza vezérigazgató körültekintő, humanus, de amellett fáradhatatlan munkásságának.

Ha van pénzintézet, amely elmondhatja, hogy minden magyarázat és dicséret nélkül, elég ha rámutat évi mérlegére, bizonyára ilyen a »Nagyvárad Takarékpénztár.«

A közgyűlés lefolyásáról a következőket közöljük:

Jelen voltak: dr. Baróthy Ákos, dr. Bulyovszky József, Böszörményi Géza, Csobánczy Lajos, Fetser Antal, Ficzek Lajos, Frankó Endre, Fényes Manó, dr. Grósz Albert, Gyöngyösi István, Hoffmann Henrik, dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, Heringh Sándor, Hegedüs Géza, Huzella Gyula, Justh Károly, Keller József, Kováts Béla, dr. Konrád Márk, Lévy Zsigmond, Lopusny Gyula, Lakatos Antal, dr. Mayer László, dr. Márkus László, Óvári Sándor, Pallay Lajos, Papp János, Petri Gyula, Sal Ferencz, dr. Stocker József, dr. Schweiger Ede, dr. Wallner Ödön.

A közgyűlést Sal Ferencz ig. elnök nyitotta meg, konstatálván, hogy az szabályszerűen meg lett hirdetve, kellő számu részvények le lettek téve és a részvényesek határozat képes számmal jelentek meg. A jegyzőkönyv vezetésére Hoványi Géza vezérigazgatót, hitelesítésére Heringh Sándor, Fetry Gyula, dr. Schweiger Ede részvényeseket kérte fel. A szavazatszedő küldöttség tagjaiul Fényes Manó, Hegedüs Géza és dr. Hoványi Gyula részvényeseket kérte fel.

Dr. Hoványi Géza vezér-igazgató felolvasta az igazgatósági és felügyelő bizottsági jelentéseket, valamint a nyugdíj-alapról, a napi biztosok és felügyelő-bizottsági tagok választásáról szóló jelentéseit az igazgatóságnak.

Az igazgatóság jelentése a következőleg hangzik:

Tisztelt közgyűlés!

Az 1899-ik, intézetünk 53-ik üzletéről jelentésünket következőkben van szerencsénk előterjeszteni:

Az elmúlt év gazdasági viszonyai a kielégítőbb termés daczára sem változtak kedvezőbbeké, mivel a többi tényezők annak fejlődését, jóra fordulását akadályozták.

A külföldi viszonyok által befolyásolt tényezők, nagymérvű feszültséget idéztek elő a pénzügyviszonyok tekintetében az elmúlt évben — úgy, hogy e miatt a fővárosi jelzálog-intézetek a kölcsönök utalványozását teljesen be is szüntették, mi által a halaszthatatlan hiteligenyek kielégítése egyedül a vidéki központokra nehezedett.

Nagymérvű figyelmet és körültekintést igényelt tehát a múlt évben a jelentkező hiteligenyek kielégítése, mert ezzel egyidejűleg a jegybank rendkívüli magas kamatlába nagy hullámzást idézett elő a betételek forgalmánál is, mi azzal rendesen karöltve szokott járni. Kedvezőtlenül hatott az elmúlt év eredményére ezen körülmény és az, hogy a betételek jelzett hullámzása következtében hitelünkben épen azon időben voltunk kénytelenek igénybe venni, midőn a kamatláb a legmagasabb volt; úgy de hitelt kereső ügyfeleinkkel szemben hasonló mérvű kamatláb emelést nem eszközölhetünk üzletágaink mindegyikénél, mert a mint a múltban, úgy az elmúlt évben is azon irányelvet tartottuk szemeink előtt, hogy a kezelésünkre bízott tőkét lehetőleg biztosan, de a hitelt igénybe vevő ügyfeleink szempontjából is méltányos kamatláb mellett gyümölcsöztessük.

Nem találtuk szükségesnek a fővárosi intézetek példája után a betételek kamatlábának emelését sem, bizva abban, hogy a pénzügyviszonyok tekintetében észlelt feszültség nem lehet tartós és mivel a betételek után fizetendő kamatláb leszállítása nem eszközölhető oly könnyen a vidéken, mint az a fővárosban történik. És ezen feltevésünkben nem is csalatkoztunk!

Kedvezőtlenül befolyásolta a múlt év üzleti eredményét az értékpapír számlánál jelentkező árfolyam-különbözet is, de ezen veszteség csak

átmenetinek tekintendő, mivel értékpapirjainkat nem adtuk el és így a most jelentkező veszteség a pénzügyviszonyok kedvezőbbre változtatásával meg fog térülni s részben már meg is térült. Ezen árfolyam szerinti veszteségnek következménye az, hogy a múlt évről tartalékalapunkat nem gyarapíthattuk oly mérvben, mint az előző években.

Üzletágaink múlt évi forgalmát feltüntető változásokat az alább közlendő forgalmi kimutatásokban nyújtjuk, melyekből meggyőződhetik a tisztelt közgyűlés, hogy a jelentéktelen számlák állagánál jelentkező esés, más számlák állagának emelkedésében kiegyenlítést bőven talál és hogy összforgalmunk emelkedése intézetünk fejlődését igazolja. A leírásra javasolt összegek nem mind tényleges veszteségek, de mérlegünk szoliditása szempontjából a leírásokat szükségesnek tartjuk.

Bejelentjük a tisztelt közgyűlésnek, hogy üzlethelyiségünknek a múlt évben jelzett kibővítését akként eszközöltük, hogy azt az emeleti részre helyeztük el. Ezen átalakítás, mely a tűzbiztonság szempontjából a menyezethez tegla boltozattal kicserélését tette szükségessé, sok időt vett igénybe, de a napokban már teljesen befejezést nyer és hogy e hó végén a működést már abban megkezdhetjük. Reméljük, hogy az eszközölt átalakítások által intézetünk olyan üzlethelyiséggel fog rendelkezni, mely hosszabb időre kielégítő lesz és hogy az új üzlethelyiség nemcsak ügyfeleinknek kellő kényelmet fog nyújtani, hanem abban tisztviselőink is nyugodtan és a közönség érdekében kellő gyorsasággal bonyolíthatják le teendőiket. Az átalakítás költségei tekintetéből számadásunkat csak a jövő évi jelentésünk kapcsán fogjuk bejelenteni. Addig is ez irányú intézkedéseinket kérjük tudomásul venni.

Bejelentjük, hogy a jubileumi alap kamatot ez évben iparos ifjak segélyezésére kívánjuk fordítani, mivel az elmúlt évben egy felsőbb kereskedelmi iskolai tanulónak adományoztuk.

Szomorú kötelességet teljesítünk, midőn Szász Ágoston felügyelő-bizottsági tag, Faliczky Viktor és Fazekas Imre napibiztos uraknak elhunytát bejelentjük. Szász Ágoston ur elhunytával nemcsak intézetünk veszítette el egyik érdemes tagját, ki 1874. és 75. években mint napibiztos, 1876-tól pedig elhunytáig mint a felügyelő-bizottság elnöke teljesítette buzgón, odaadással feladatát, hanem városunk társadalmára és Biharvármegye közönsége is egy kötelességet mindenkor hiven teljesítő fiát gyászolja az elhunytban. Faliczky Viktor ur 1876-tól, Fazekas Imre ur pedig 1894. évtől kezdve működtek mint napibiztosok az intézet érdekében.

Ezek után indítványozzuk, hogy a 81.843 frt. 68 kr. jövedelemből fordítassék:

I. Leírásokra, még pedig:

Váltó-számlán — — — —	8908 frt. 47 kr.
Per- és óvatolási költség-számlán — — — —	782 > 92 >
Ingatlanok számláján — — — —	1092 > 01 >
Adósok folyó számláján — — — —	536 > 71 >
Értékpapír számlán árfolyam különbséget — — — —	9363 > 68 >
II. Tartalék alap gyarapítása — — — —	9985 > 52 >

III. Jótékony célra 1500 frt., még pedig:

Városi árvaház részére alapítványul — — — —	100 frt — kr.
Szt. Vincze nővérek olasz-i társ-házának alapítványul — — — —	100 > — >

Koldus ápoloda és gyermek men-ház részére alapítványul — — — —	100 > — >
Gyermek-kórház részére alapítványul — — — —	100 > — >
Szent József intézetnél tett alapítvány gyarapítására — — — —	100 > — >
Biharmegyei nőegyletnek alapítványul — — — —	50 > — >
Izraelita nőegyletnek alapítványul — — — —	50 > — >
Erzsébet bölcsőde egyesületnek alapítványul — — — —	50 > — >
Gyermekbarát egyesületnek alapítványul — — — —	50 > — >
Tűzoló-egyletnek alapítványul — — — —	50 > — >
Biharmegyei jegyzői nyugdíj-alapnak alapítványul — — — —	50 > — >
Városi tisztviselők nyugdíj-alapnak alapítványul — — — —	50 > — >
Nagyváradai ügyvédi segély-alapnak alapítványul — — — —	50 > — >
Elaggott iparosok segély-alapnak alapítványul — — — —	50 > — >
Helybeli református leányiskolának alapítványul — — — —	50 > — >
Sport-pavillon költségeire alapítványul — — — —	50 > — >
Biharmegyei rég. tört. intézetnek alapítványul — — — —	50 > — >
Népkönyha javára — — — —	50 > — >
Kereskedelmi iskolai segély-egyletnek — — — —	50 > — >
A főgymnasiumi fizikai kör muzeumára — — — —	50 > — >
Elhunyt intézeti szolgáló árvájának Zenekedvelők egyesületének — — — —	50 > — >
Szacsavay Imre szobrára — — — —	25 > — >
Katholikus legény-egyletnek — — — —	25 > — >
Nagyváradai népkönyvtárnak — — — —	25 > — >
Velencei ev. ref. templom építési költségére — — — —	25 > — >
A Szigligeti társaságnak szimfónia pályadíjra — — — —	50 > — >
IV. Intézeti nyugdíj-alap gyarapítására — — — —	1000 > — >
V. Igazgatók jutalékául — — — —	5257 > 99 >
VI. Felügyelők jutalékául — — — —	1577 > 39 >
VII. Vezérigazgató jutalékául — — — —	2628 > 99 >
VIII. Tisztviselők jutalmazására — — — —	1750 > — >
IX. Osztalék részvényenként 125 frt — — — —	37500 > — >

Tisztelt Közgyűlés!

Midőn a felügyelő bizottság jelentésének meghallgatása után a betérjesztett mérleget erre vonatkozó indítványaink megszavazása által végleg megállapítani és a felmentvényt úgy az igazgatóság, mint a felügyelő bizottságnak az 1899. üzletévre megadni kérjük, egyúttal javaslatba hozzuk, hogy a részvényenként 125 frtnak folyó hó 12-ik napjától a 21. sz. osztalék-szelvény ellenében leendő kifizetését elhatározni sziveskedjenek.

Nagyváradon, 1900 február 28-án.

Sal Ferencz,

kir. tanácsos igazg.-elnök.

A közgyűlés az igazgatóság előterjesztését mind egyhangulag elfogadta és dr. *Bulyovszky*

József indítványára úgy az igazgatóság, mint a felügyelő-bizottságnak, a vezérigazgatónak és a tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Ezután ejtették meg a napi biztosok választását.

Napi biztosokul megválasztottak: dr. Bozóky Alajos, Heringh Sándor, dr. Mayer László, dr. Gyöngyössi István, Hoffman Henrik 130 szavazattal.

Szász Ágoston elhunytával megüresedett felügyelő-bizottsági állásra *Lopusnyi Gyula* pótfelügyelő, pótfelügyelőnek *Böszörményi Géza* választott meg.

A közgyűlés a takarékpénztár emeleti új helyiségében lett megtartva s a részvényeseket igen meg lepte az új helyiség szép és czélszerű berendezése.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, márczius 12.

Buza októberre — — — —	7.72
Buza áprilisra — — — —	7.50
Uj tengeri — — — —	5.16
Rozs okt. — — — —	6.28
Zab okt. — — — —	4.94
Káposzta, repce, aug. — — — —	—

Értéktőzsde.

Budapest, márczius 12.

Az irányzat csendes.

Osztalék hitel — — — —	377.50
Magyar hitel — — — —	375.—
Allamvasut — — — —	327.75
Rimamurányi — — — —	315.—
Magyar jelzálog — — — —	232.—
Salgótarjáni — — — —	—
Wagon-kölcsön — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. márczius 12-én

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	99.25
Magyar koronajárdék — — — —	93.75
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,10% — — — —	100.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,10% — — — —	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból — — — —	99.50
Magyar földterhermentelési kötvény 4% — — — —	92.60
Italmérségi jog megváltási kötvény — — — —	98.60
Horváth-szlavón földterhermentelési kötvény — — — —	94.—
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön — — — —	164.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön — — — —	141.75
Osztalék járadék papirban — — — —	99.—
Osztalék járadék ezüstben — — — —	99.—
Osztalék járadék aranyban — — — —	98.25
Osztalék korona járadék — — — —	99.—
Osztalék államsorsjegyek — — — —	136.—
Osztalék magyar bankrészvény — — — —	17.79
Magyar hitelbankrészvény — — — —	749.—
Osztalék hitelintézet részvény — — — —	753.80
Párisi vista — — — —	96.30
20 frankos arany (Napoleon'or) — — — —	19.27
Németbirodalmi márka — — — —	118.35
London vista — — — —	242.80
20 márkás arany — — — —	23.65

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

NEM HULL A HAJ NINCS TÖBBÉ KOPASZ EMBER

Szenzációt kelt a gyógyfű-kivonat, melyet évek hosszú során át tanulmányoztam, hogy mikép lehessen megátolni a megkopaszodást.

EXICÁTOR

1 üveg ára 2. kor. 40 fillér.

Kapható gyógyszerárakban és mindennemű illat- és piperecikkek-kereskedésben.

Főraktár: Török József gyógyszer-tára, Király-utca 12. sz.

Erdélyi főraktár és vezérképviselőség: Góth Gyula, illat- és piperecikkek nagykereskedőnél, Gyulafehérvár, Fő-tér.

Vidéki megrendeléseket utánvétellel azonnal eszközöl:

Egyedüli készítő és széjelküldési raktára

DOBÉ NÁNDOR

Nyomatott a Szent-László nyomdában Nagyváradon.

uri, női és színházi fodrász
Budapest, Nefelejts-utca 27.